अचलं नाम वज्राख्यं विहितं वज्रपाणिना ॥" ब्राह्मणः। यथा, महाभारते। १। १७१। ५१।
"वज्रपाणिर्ब्राह्मणः स्यात् क्षत्रं वज्ररथं स्मृतम्।
वैश्या वै दानवज्ञाश्च कर्म्मवज्रा यवीयसः ॥")

वज्रपुष्पं, क्ली, (वज्रमिव पुष्पम्।) तिलपुष्पम्। इत्यमरः। २। ४। ७६ ॥

वज्रपुष्पा, स्त्री, (वज्रमिव पुष्पं यस्याः।) शतपुष्पा। इति राजनिर्घण्टः ॥

वज्रबीजकः, पुं, (वज्रमिव कठिनं बीजमस्य। कप्।) लताकरञ्जः। इति राजनिर्घण्टः ॥

वज्रमूली, स्त्री, (वज्रमिव कठिनं मूलं यस्याः। ङीष्।) माषपर्णी। इति राजनिर्घण्टः ॥
(विवरणमस्या माषपर्णीशब्दे ज्ञातव्यम् ॥)

वज्ररथः, पुं, (वज्रमिव रथो यस्य।) क्षत्रियः। इति पुराणम् ॥ (यथा, महाभारते। १। १७१। ५१।
"वज्रपाणिर्ब्राह्मणः स्यात् क्षत्रं वज्ररथं स्मृतम् ॥")

वज्ररदः, पुं, (वज्रमिव रदोऽस्य।) शूकरः। इति त्रिकाण्डशेषः ॥ वज्रतुल्यदन्तश्च ॥

वज्रवल्ली, स्त्री, (वज्रमिव कठिना वल्ली।) अस्थिसंहारलता। इति हारावली ॥

वज्रवाराही, स्त्री, मायादेवी। तत्पर्य्यायः। मारीची २ त्रिमुखा ३ वज्रकालिका ४ विकटा ५ गौरी ६ पोत्रिरथा ७। इति त्रिकाण्डशेषः ॥

वज्रवृक्षः, पुं, (वज्रनिवारको वृक्षः।) सेहुण्डवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः ॥ (तथास्यान्यः पर्य्यायो यथा, वैद्यकरत्नमालायाम्।
"स्नुही स्नुक् च महावृक्षो वज्रवृक्षः सुधागुड़ा ॥")

वज्रशल्यः, पुं, (वज्रमिव कठिनं शल्यं गात्रलोमशलाका यस्य।) शल्यकनामा जन्तुः। इति राजनिर्घण्टः ॥

वज्रशृङ्खला, स्त्री, (वज्रवत् शृङ्खलं यस्याः।) विद्यादेवी। इति हेमचन्द्रः। २। १५३ ॥

वज्रसूर्य्यः, पुं, (अतिसारवत्त्वात् वज्रमिव तेजस्वित्वात् सूर्य्य इव च।) बुद्धविशेषः। इति त्रिकाण्डशेषः ॥

वज्रा स्त्री, (वजति गच्छतीति। वज गतौ + "ऋजेन्द्रेति।" उणा० २। २८। इति रक्। टाप्।) स्नुहीवृक्षः। गुडूची। इति मेदिनी। रे, ८१ ॥ दुर्गा। यथा,—
"वज्राङ्कुशकरी देवी वज्रा तेनोपगीयते ॥"
इति देवीपुराणे ४५ अध्यायः ॥

वज्राङ्गः, पुं, (वज्रमिव अङ्गं यस्य।) सर्पः। इति राजनिर्घण्टः ॥ वक्राङ्ग इति वा पाठः। वज्रतुल्याङ्गयुक्ते, त्रि ॥

वज्राङ्गी, स्त्री, (वज्रमिव अङ्गं यस्याः। ङीष्।) गवेधुका। इति शब्दचन्द्रिका ॥ अस्थिसंहारी। इति भावप्रकाशः ॥

वज्राभः, पुं, (वज्रस्य हीरकस्य आभा इव आभा यस्य।) दुग्धपाषाणः। इति राजनिर्घण्टः ॥ हीरकतुल्यदीप्तिमति, त्रि ॥

वज्राशनिः, पुं, वज्रम्। इति त्रिकाण्डशेषः ॥

वज्रास्थिशृङ्खला, स्त्री, कोकिलाक्षवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः ॥

वज्री, [न्] पुं, (वज्रोऽस्यस्येति। वज्र + "अत इनिठनौ।" ५। २। ११५। इति इनिः।) इन्द्रः। इत्यमरः। १। १। ४५ ॥ (यथा, रघुः। ९। २४।
"यमकुबेरजलेश्वरवज्रिणां
समधुरं मधुरच्छविविक्रमम् ॥")
बुद्धः। इति मेदिनी। ने, १२६ ॥ (वज्रविशिष्टे, त्रि। यथा, महाभारते। १३। १४। ३८१।
"पिनाकिनं वज्रिणं तीक्ष्णदंष्ट्रं
शुभाङ्गदं बालयज्ञोपवीतम् ॥")

वज्री, स्त्री, (वज् + रक्। गौरादित्वात् ङीष्।) स्नुहीभेदः। इति मेदिनी। रे, ८१ ॥ (तथास्याः पर्य्यायः।
"सेहुण्डः सिंहतुण्डः स्यादजी वज्रद्रुमोऽपि च।
सुधासमन्तदुग्धा च स्नुक् स्त्रियां स्यात् स्नुहीगुड़ा ॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे ॥)

वञ्चकः, पुं, (वञ्चयते प्रतारयतीति। वञ्च + णिच् + ण्वुल्।) शृगालः। इत्यमरः ॥ शृङ्गवभुः। इति मेदिनी। के, १५४ ॥

वञ्चकः, त्रि, (वञ्चयते इति। वञ्च + णिच् + ण्वुल्।) खलः। धूर्त्तः। इति मेदिनी। के, १५४ ॥ (यथा, कलाविलासे। १। ३६।
"शृणु पुत्र वञ्चकानां सकलकलाहृदयसारमतिकुटिलम्।
ज्ञाते भवन्ति यस्मिन् क्षणरुचिचपलाः श्रियोऽप्यचलाः ॥")

वञ्चथः, पुं, (वञ्चति प्रतारयतीति। वञ्च + "शीङ्शपीति।" उणा० ३। ११३। इति अथः।) धूर्त्तः। इत्युणादिकोषः ॥ वञ्चना। कोकिलः। इति संक्षिप्तसारोणादिवृत्तिः ॥

वञ्चनं क्ली, (वञ्च + भावे ल्युट्।) प्रतारणम्। इति हेमचन्द्रः। ३। ४३ ॥ तस्य गोपनीयत्वम्। यथा,—
"वञ्चनञ्चापमानञ्च मतिमान् प्रकाशयेत् ॥"
इति चाणक्यसंग्रहः ॥

वञ्चना, स्त्री, (वञ्च + णिच् + युच् + टाप्।) प्रतारणा। यथा,—
"ते कान्तं सुनयो दिशः प्रेक्ष्य हैमवतं पुरम्।
स्वर्गाभिसन्धि सुकृतं वञ्चनामिव मेनिरे ॥"
इति कुमारसम्भवे। ६। ४७ ॥

वञ्चितः, त्रि, (वञ्चयते स्मेति। वञ्च + णिच् + क्तः।) वञ्चनाविशिष्टः। प्रतारितः। तत्पर्य्यायः। विप्रलब्धः २। इति हेमचन्द्रः। ३। १०६ ॥ (यथा, कुमारे। ४। १०।
"विधिना जन एष वञ्चित-
स्त्वदधीनं खलु देहिनां सुखम् ॥")

वञ्चुकः, त्रि, (वञ्चति प्रतारयतीति। वञ्च + उकञ्।) प्रतारणशीलः। तत्पर्य्यायः। धूर्त्तः २ वञ्चूकः ३। इति शब्दरत्नावली ॥

वट्यं, त्रि, (वनृच् + ण्यत्। "वच्चेर्गतौ।" ७। ३। ६३। इति कुत्वं न।) गमनीयम्। इति गत्यर्थवनृचधातोः कर्म्मणि ण्यत्प्रत्ययेन निष्पन्नम्। इति मुग्धबोधव्याकरणम् ॥

वञ्जुलः, पुं, (वजतीति। वज गतौ + बाहुलकात्। उलच् नुमुच।) तिनिशवृक्षः। (तथास्य पर्य्यायः।
"तिनिशः स्यन्दनो नेमी रथदुर्व्वञ्जुलस्तथा ॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे ॥)
अशोकवृक्षः। इत्यमरः। २। ४। २७ ॥ स्थलपद्मवृक्षः। इति शब्दरत्नावली ॥ पक्षिविशेषः। इति हलायुधः ॥ वेतसवृक्षः। इति मेदिनी। ले, १२९ ॥ (अस्य पर्य्यायो यथा,—
"वेतसो नम्रकः प्रोक्तो वानीरो वञ्जुलस्तथा।
अम्लपुष्पश्च विदुलो ह्यथ शीतश्च कीर्त्तितः ॥"
इति भावप्रकाशः ॥
यथा च रामायणे। ६। ४। ७९।
"चिरविल्वा मधूकाश्च वञ्जुला वकुलास्तथा ॥")

वञ्जुलद्रुमः, पुं, (वञ्जुलो द्रुमः।) अशोकवृक्षः। इति राजनिर्घण्टः ॥ (वेतसवृक्षादिरपि तदर्थे वञ्जुलशब्ददर्शनात् ॥)

वञ्जुलप्रियः, पुं, (वञ्जुलस्य प्रियः। वञ्जुलः प्रियश्चेति कर्म्मधारयो वा।) वेतसवृक्षः। यथा,
"विदुलो वेतसः शीतो वानीरो वञ्जुलप्रियः ॥"
इति रत्नमाला ॥

वञ्जुला, स्त्री, (रञ्जुल + टाप्।) बहुदुग्धा गौः। इति हेमचन्द्रः। ४। ३३५ ॥ (नदीविशेषः। यथा, भारते। ११३। २९।
"गोदावरी भीमरथी कृष्णवेणी च वञ्जुला।
तुङ्गभद्रा सुप्रयोगा बाह्या कावेरी चैव तु।
दक्षिणापथनद्यस्ताः सह्यपादाद्विनिःसृताः ॥")

वट, वेष्टे। इति कविकल्पद्रुमः ॥ (भ्वा०-पर०-सक०-सेट्।) वटति वृत्तं लता। इति दुर्गादासः ॥

वट, इ स्त्रेये। सौत्रधातुरयम्। इति कविकल्पद्रुमः ॥ (भ्वा०-पर०-सक०-सेट्। इदित्।) इ, वण्टकः। इति दुर्गादासः ॥

वट, इ कि वण्टने। इति कविकल्पद्रुमः ॥ (चुरा०-पक्षे भ्वा०-पर०-सक०-सेट्।) वण्टनं विभागः। इ, वण्टयते। कि, वण्टयति वण्टति। वण्टन्ति हाटकं यस्मात् प्राप्य विप्राः परस्परम्। इति हलायुधः। अयं चुरादौ केचिन्न पठ्यते। इति दुर्गसिंहादयः। इति दुर्गादासः ॥

वट, तृ क वेष्टे। भागे। इति कविकल्पद्रुमः ॥ (अदन्तचुरा०-पर०-सक०-सेट्।) वटयति। इति दुर्गादासः ॥

वट, म उत्तौ। इति कविकल्पद्रुमः ॥ (भ्वा०-पर०-सक०-सेट्।) म, वटयति। इति दुर्गादासः ॥